

УДК 316.74

Олена КОЛОМІЄЦЬ,
к.пед.н., доцент кафедри історії,
археології, інформаційної та архівної справи,
*Центральноукраїнський національний
технічний університет*

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ВИВЧЕННЯ ВІТЧИЗНЯНОЇ ТА СВІТОВОЇ КУЛЬТУРИ

Нині проблеми культури знаходяться в центрі уваги світової спільноти. Культурний аспект суспільного життя стає глобальною проблемою. Внаслідок цього зростає значення гуманітарної освіти. Одним із пріоритетних напрямків розвитку сучасної системи вищої освіти є її гуманізація та гуманітаризація, підвищення рівня культури майбутніх фахівців.

Вивчення людського суспільства через його культуру надзвичайно актуальне у наш час, оскільки сьогодні стало очевидним, що лише економічні і політичні характеристики не можуть дати повного розуміння соціальних явищ. Аналіз духовних цінностей, що переважають в тому чи іншому суспільстві, допомагає визначити його сучасний стан та вектори подальшого розвитку.

Таким чином, пізнання культури, як вітчизняної, так і зарубіжної, є невід'ємним компонентом тих знань, які отримує молода людина і які необхідні їй для самореалізації в процесі життєдіяльності. Ці знання дають можливість прилучитися до духовної скарбниці, створеної людством і нашим народом упродовж всієї історії існування. Від рівня засвоєння цих надбань суттєво залежать розвиток почуттєво-образного сприйняття природи, суспільних явищ та художніх цінностей, світоглядні позиції фахівця.

Проблемам розвитку української та зарубіжної культури присвячено наукові праці вітчизняних і зарубіжних авторів, створено велику кількість підручників і навчальних посібників, підготовлено навчальні плани і програми, розроблено спеціальні проекти залучення молоді до надбань культури.

Навчальна дисципліна «Історія вітчизняної та світової культури», що викладається у Центральноукраїнському національному технічному університеті, має самостійне методологічне та наукове значення. Вона покликана ознайомити студентів з ключовими питаннями теорії культури, історії культури народів Сходу, Західної Європи й України, представляючи багатство та різноманітність національних культур, які складають в цілому світову культуру. Національні культури презентують спосіб життя корінного населення країни, що формується у наполегливій праці, традиціях, святинях, високих творіннях духу і моральності. Етапи культурного розвитку

розглядаються крізь призму діяльності історичних особистостей, їх ролі як суб'єктів історичного процесу.

Виклад матеріалу має подаватися за основними етапами розвитку духовного життя – від первісного суспільства до сьогодення. Це створює уявлення про поступальний рух людської цивілізації, розвиток духовної культури людства. Кожний народ набуває в історії певного досвіду і втілює його в неповторну систему культурних надбань. При цьому культура виступає водночас і як мірило цивілізованості етносу, і як форма та зміст внутрішнього зв'язку поколінь. Розглядаючи українську культуру, слід показати її як цілісне, своєрідне, унікальне явище в царині європейсько-азіатського культурного простору.

Поділяємо думку тих науковців, які пропонують в основу розгляду кожної теми покласти намагання побудови своєрідної моделі культури з її особливим образом світу й усвідомленням місця людини в цьому світі [1;7].

Образ світу – це своєрідний простір смислів культури, система значень, які організують цілісність процесу пізнання цінностей культури через певну домінуючу ідею. Цілісність формується в процесі спільного буття багатьох національних культур у просторі і часі. Так, українська культура набуває повноти й неповторності лише в співіснуванні з різними надбаннями і традиціями світової культури. Буття України на стику культур зумовило її зв'язок із загальносвітовим історико-культурним простором. Тому лише в контексті світових процесів українська культура являє нам своє справжнє покликання й гуманістичну цінність.

Переконані, що змістоутворюючим чинником історико-культурного процесу як об'єкту пізнання має бути людина в її суперечливій цілісності з різними принципами осмислення власного буття. Вічні проблеми народження, життя, смерті, свободи, вибору, кохання, ненависті, вірності й зради наскрізні для кожної з культур, але кожна розв'язує їх по-своєму. Таке бачення стає поліфонічним.

Отже, у полікультурному і багатонаціональному світі особливої актуальності набуває науковий підхід до вивчення проблем культури. Важливе значення має формування у майбутніх фахівців адекватних моделей вітчизняної культури та культур інших народів, оскільки лише вони можуть забезпечити успішну орієнтацію і толерантне співіснування серед політичних, конфесійних та інших соціокультурних відмінностей цілісного світу.

Не слід оминати увагою й питання збереження культурної спадщини. Процес створення і передавання усього найкращого, формування культурної традиції є своєрідною потребою кожної нації. А підготовка кадрів усіх спеціальностей з відповідною культурологічною готовністю має забезпечити для України величезний резерв та потенціал у демонстрації взірців демократичної культури та цінностей громадянського суспільства.

Джерела та література

1. Шевнюк О. Л. Українська та зарубіжна культура: навч. посіб. К.: Знання-Прес, 2002. 277 с.